

Регионална библиотека “Христо Смирненски” -
Хасково

Театралната дейност в град Хасково в периода след Освобождението до средата на XX век

Клуб “Млад Краевед”
Отдел Краезнание

Начало на театралните изяви

„Като свърши Освободителната война, брат ми Мирчо ме повика в Хасково, където той пак учителствуваше. Аз отидох там, наредих сцена в училището и подготвих пиесата „Невенка и Светослав“ с учителите. Хасковци за пръв път видяха театър и бяха в голям възторг.“

Из бележки на артиста Антон Петков Попов

Речник

литийно шествие – организирано тържествено придвижване на много хора

Просветният и културен живот в град Хасково е тясно свързан със създаването на читалище „Заря“ през 1858 г. До Освобождението са запазени само сведения за организирането на културни събития като училищни тържества, по повод завършването на учебната година, Деня на светите братя Кирил и Методий, празнуване на независимостта на българската православна църква, литийни шествия и др.

Първото документирано театрално представление в Хасково е през 1878 г. – пиесата „Невенка и Светослав“ на Константин Величков, поставена от столичния актьор Антон Попов, брат на хасковския учител Мирчо Попов. Антон Попов остава в града до 1882 г. и поставя на сцена пиесите „Криворазбраната цивилизация“, „Нова мода“ и „Стоян войвода“.

Първите представления са играни при липса на каквито и да било удобства – театрален салон, сцена, декори, завеса, осветление и други, но внасят голяма радост в града. Първите трупи са съставени от любители-театрали, ръководени от учителите в града.

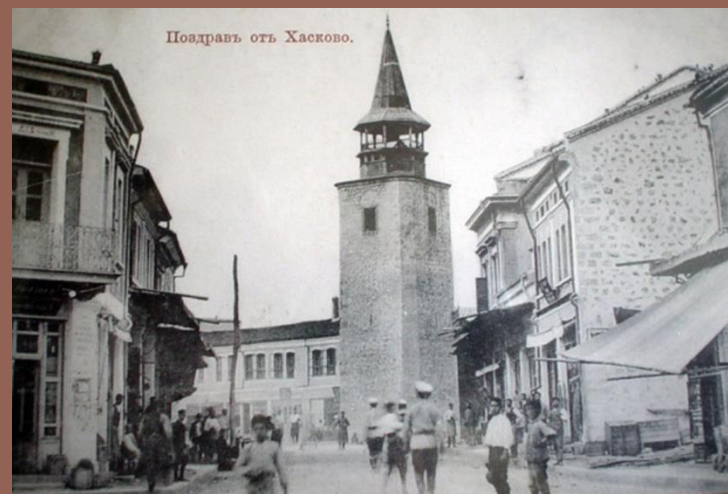
Театралният сезон през 1895 г. е открит с пиесата „Хъшове“, с която се отбелязва поредният юбилей на Вазов. Представленията са благотворителни, а събраните около 800 лв. отиват за подпомагане на нуждаещи се ученици.

Макар че театралният живот в Хасково трудно си пробива път, театърът се превръща в необходимост за местната интелигенция. През 1903 г. съпрузите Мария и Георги Енфееви идват да учителстват в Хасково, но наред с преподаването поставят началото на истински театрален живот. Те предават своя сценичен опит на хасковските театрали, тъй като са първите дейци на театъра в Русе.

Духът на културния живот е отразен с възторжени статии, в излизащите по това време вестници „Родопски куриер“, „Лъч“, „Хасковски общински вести“, „Селски глас“.

„От многобройната публика, през 1899 г. може да се заключи, че нашите съграждани почват живо да се интересуват от театъра, където несъмнено се възпитава и облагородява душата. Нещата, които по-образованите народи търсят в театъра, почват и нас да мамят и привличат. Хасковци започват с жив интерес да следят всичко, което би се отразило в полза на тяхното въздигане.“

Родопски куриер, бр. 15, 14 ноем. 1899, с. 2.

Повишават се изискванията към театралните постановки, повишават се критериите и на публиката. На театъра започва да се гледа не само като средство за развлечение, но и се признава възпитателното въздействие, което сценичното изкуство може да упражнява върху публиката. Започва да се осъзнава необходимостта от опитни професионалисти, подбор и обмисляне на поставените пиеси, управителни органи.

Избухването на Балканската война през 1912 г. спира за дълъг период от време културния живот в града. Театралният салон е реквизиран от военните и се използва за настаняване на войници.

След края на войните назряват условията за сформирание на професионален театър.

Знаете ли, че...

В началото на 1910 г. хасковските театри поставят пиесата „Коварство и любов“ от Ф. Шилер, изключително трудна пиеса според критиката.

Непосредствено след спектакъла във в. „Лъч“ излиза критична статия за играта на артистите, продължила цели пет часа.

Речник

реквизиция–
във време на война
принудително се
изземват храни,
животни и друго
имущество от
населението срещу
заплащане

Професионална театрална дейност

Хасковският драматичен театър се ражда през 1919 г., благодарение на местните самодейни артисти Йордан Йорданов, Мара Шопова-Ражейкова, Делчо Делчев, Иван Иванич, композиторът Митко Иванов, Тодор Иванов, Тодор Сталев, Тодор Киряков и др.

Представленията не са на особена висота поради липсата на художествен ръководител, режисьор, сценограф, липса на професионална квалификация на актьорите, материална база.

През 1921 г. театралите основават професионален театър, наречен Родопски народен театър. За режисьор е поканен театралният деец К. Атанасов. Създава се театрален комитет, чиято задача е да организира и подрепя дейността на новосформирания театър, като има право да назначава и освобождава актьорите.

Приет е и репертоарът на театъра през сезон 1921-1922 г., включващ 15 премиери, като по-известни са „Под игото“ от Иван Вазов, „На дъното“ от Максим Горки, „Пленникът от Трикери“ от Кирил Мутафов и др. Организиран се турнета в Кърджали, Смолян, Чепеларе.

УЧАСТНИЦИ В ПРОФЕСИОНАЛНИЯ ХАСКОВСКИ ТЕАТЪР 1921- 1946 г.

Месец август, 1921 г.

Сформиран е Родопски народен театър със седище Хасково

Режисьор - Коста Анастасов
/директор/

Л. Бобчевски, В. Грозева,
Надя Станиславска, Т. Тончев
- Мебото, А. Христов, Велико
Росенски, Г. Цветков, Иван
Иванич, Л. Хаджиев,
М. Топалов, Тр. Андонов,
Апостоловска, Н. Попов,
М. Шопова, Д. Делчев,
К. Апостолов, Ст. Гъдуларов,
М. Гъдуларова, Н. Кючуков,
Г. Хълчев.

Г. Хълчев
М. Гъдуларова, Н. Кючуков

Театърът предизвиква голям интерес сред гражданите, увеличили броя си значително с идването на преселници от Тракия и Македония след Първата световна война. Отчита се ползата от театъра и се предлага той да бъде общински, а приходите от представленията да постъпват в общинска каса.

През 1923 г. изграденият професионален театър има изработена официална бланка “Градски театър – Хасково”.

**Снимка на групата
на Хасковския
театър от 1924 г.,
Държавна агенция
„Архиви“**

Театрална сграда

През 1924 г. Общината предоставя място за бъдещата сграда на театъра. Определен е терен на площада пред т.нар. "Свински пазар", където години наред издига шапитото си гостуващият цирк.

Обявява се и конкурс за проектиране на сградата. Проектната идея е амбициозна и включва построяването на театър, казино, читалище и библиотека в една сграда. По време на протичането на конкурса става ясно, че са надценени силите на града и осъществяването на проектната идея в този ѝ вид е невъзможно. Взема се решение да се построи театрална сграда, макар и с компромис относно външния вид и конструкцията ѝ.

На страниците на местния печат се поместват материали, които наричат започналото строителство "триумф на едно начинание".

Речник

шапито – лека
циркова
постройка

Театърът – фронтален изглед
Дигитална библиотека Хасково

Сградата на театъра
Дигитална библиотека Хасково

„Последният цирк си отива, ние го изпращаме без жал и не му казваме довиждане, защото на негово място ще се издигне, макар и не монументална, но все пак достатъчно красива и подходяща за театър сграда, където гражданството ще намери удовлетворение на своите културни нужди.“

Хасковски новини, бр. 14, 21 авг. 1927, с. 2.

Повече снимки на сградата през годините и афиши от театралните сезони може да разгледате в Дигиталната библиотека Хасково на адрес <https://catalog.library-haskovo.org/>

Речник

монументален –
който прави
впечатление;
величествен

За повече информация относно историята на Драматично-куклен театър „Иван Димов“, Хасково посетете сайта на културната институция
<https://www.dkth.bg/about-us/history>

Ръководството на театъра обръща поглед и към най-младата си публика и през 1940 година приема програма за създаване на отдел Театър за малките. Отправя призив към общината, родителите и учителите за подкрепа в това начинание.

През 1945 година театърът се превръща в Общински народен театър. Така театърът в Хасково през годините претърпява много промени и преустройства, професионално израстване, докато добие днешния си вид и организация.

Задача

Разходете се до центъра на града и разгледайте сградата на Драматично-куклен театър „Иван Димов“, Хасково.
Как изглежда тя днес?

“Защото театърът е храна за душата, светлина на ума и лек за сърцето”

Делчо Василев, хасковски журналист, общественик и театрален критик
Утринна поща, бр. 1902, 9 дек. 1933, с. 2.

Кратък тест

1. Кое е първото театрално представление в Хасково?

- а) „Криворазбраната цивилизация“
- б) „Невенка и Светослав“
- в) „Стоян войвода“

2. Първите театрални трупи са съставени от :

- а) актьори
- б) любители-театрали
- в) певци

3. През коя година е основан професионалният театър в Хасково?

- а) 1921 г.
- б) 1878 г.
- в) 1930 г.

4. Как е наречен професионалният театър в Хасково?

- а) Градски театър Хасково
- б) Хасковски народен театър
- в) Родопски народен театър

5. Коя година започва строежът на театралната сграда?

- а) 1919 г.
- б) 1921 г.
- в) 1927 г.

6. До кой площад се е намирал теренът, определен за строеж на театъра?

- а) Пазарен площад
- б) Свински пазар

7. Как се казва първият режисьор на професионалния театър в Хасково?

- а) Коста Атанасов
- б) Мирчо Попов
- в) Делчо Делчев

8. Как се казва театърът в Хасково в настоящето?

- а) Общински народен театър
- б) Драматично-куклен театър „Иван Димов“
- в) Родопски народен театър

Верни отговори

9 8 7 6 5 4 3 2 1